

Ion SLISARENCO,

lector asistent al Catedrei „Drept penal”

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

CAUZALITATEA DELINCVENȚEI JUVENILE

Summary

One aspect that influenced general ascendancy of crime is increasing of more factors of crime components, such as juvenile crime. To the appearance and increasing of all elements of juvenile crime particularly, and to the whole phenomenon in general, they influenced a number of factors such as poor financial and economic condition existing in the country; inefficiency and lack of social support programs; increased rate of unemployment; the miserable wage in the country.

Pe parcursul perioadei de tranziție la economia de piață a apărut un set nou de forme ale criminalității, precum traficul de ființe umane, traficul de organe, spălarea de bani, contrabanda, infracțiunile informatice, s-a înregistrat, totodată, și majorarea formelor tradiționale de criminalitate, sporirea infracțiunilor grave, omor, provocarea leziunilor corporale grave, jaf, tâlhărie. Un aspect care a influențat ascendența generală a criminalității este sporirea factorilor unor elemente componente, cum ar fi criminalitatea minorilor etc. La apariția și sporirea elementelor componente ale criminalității minorilor și ale întregului fenomen, în general, au influențat o seamă de factori, cum ar fi starea economico-financiară deplorabilă existentă în țară, lipsa unor programe de susținere socială, rata sporită a șomajului, ineficiența și lipsa unor programe de reconstrucție a edificiului socio-economic, nivelul mizer al salariului minim, mediu pe țară.

Prezența acestor factori a generat un șir de consecințe negative, precum apariția și amploarea dezastruoasă a migrațiunii ilegale, precum și scăderea calității activității prestate în instituțiile statale.

Ca rezultat al persistenței acestor fenomene, s-a înregistrat creșterea numărului de divorțuri, apariția unui impunător număr de familii cu un singur întreținător, scăderea calității procesului instructiv educativ realizat în școli, licee, gimnazii, instituții de învățământ superior. Un element ce contribuie la sporirea factorului distructiv este micșorarea vertiginoasă a instituțiilor pentru copii, cum ar fi: bibliotecile pentru copii, stații ale tinerilor tehnicieni, stații ale tinerilor naturaliști, școli sportive pentru copii, case de creație tehnică etc. Un alt factor care influențează asupra creșterii delincvenței juvenile este executarea necorespunzătoare a obligațiilor părintești de către persoanele responsabile (părinți, tutori, curatori). Analiza ultimei perioade denotă o lipsă de atenție cuvenită copiilor, neglijarea obligațiilor, caracterizată prin neacordarea, insuficiența unui suport moral, lipsa asistenței de educare, întreținere, reevaluarea principiilor de educare

și propaganda valorilor materiale (acapararea bunurilor materiale) în detrimentul celor etico-morale (ignoranța față de procesul de studii, precum și a continuării acestora). Toate aceste elemente au influențat sporirea treptată a nivelului criminalității juvenile.

Creșterea criminalității juvenile este condiționată, în mare măsură, și de dinamica sporirii pe an ce trece a numărului de minori ce nu au posibilitatea de a participa la procesul de învățământ, de a-și continua studiile. Această situație, precum și prezența altor factori, influențează minorii să se consolideze, formând grupuri stabile pentru a dobândi bunuri pe cale ilegală, aderând pe parcurs la grupările criminale de maturi, ceea ce sporește pericolul social care survine din partea grupărilor de minori.

Datele statistico-criminologice denotă o fluctuație a acestui tip de criminalitate cu o tendință generală de sporire pe parcursul ultimilor ani. Acest aspect sporește îngrijorarea, deoarece se atestă scăderea vârstei infractorilor la comiterea infracțiunilor grave.

Problemele dificile ce apar în procesul de educație și formare a oamenilor constituie o reflecție a controverselor specifice proceselor sociale contemporane. A le percepe, a pătrunde esența lor constituie o sarcină dificilă, dar necesară, fără de care ar fi imposibil de soluționat problema minimalizării actelor antisociale persistente în societate. În condițiile edificării unui stat de drept, e necesar de re-evaluat starea și structura mecanismelor sociale, de realizat o abordare a modalității de formare și educare a personalității umane, analizându-se diversele direcții, aspecte ale sarcinii de cercetare: economice, sociale, politice, social-psihologice, organizatorice, de gestionare etc.

Evaluarea și analiza aspectelor criminologice și normative constituie un factor de stringență actuală, deoarece oferă posibilitatea de a scoate la iveală și reglementa șirul de lacune legislative în sistemul instructiv educativ, circumstanțele defectuoase ce împiedică desfășurarea și realizarea cu succes a proceselor și acțiunilor prevăzute în planul de activitate al diverselor instituții sociale, procesele deformațiilor morale în conștiința și acțiunile unor persoane concrete, de formare și realizare a unor motive și scopuri criminale.

Omul ca entitate formează și influențează mediul social în care se află. Acest fapt impune de a majora rolul factorilor sociali conștienți ce ar supraveghea și coordona procesul de formare a personalității.

În literatura juridică s-a impus argumentat convingerea că motivele manifestării criminale printre minori sunt prioritar legate de împrejurările nefaste de formare morală a personalității infractorilor, de delincvențele în sistemul relațiilor economice, de contradicțiile relațiilor sociale, de interesele politice (conflictele și instabilitatea politică), precum și de starea morală a societății.

Se menționează pe bună dreptate faptul că un loc tot mai important în geneza infracțiunii îi revine influenței negative a mediului criminogen, incitarea și antrenarea în activitățile criminale de către maturi.

Analiza dosarelor penale, precum și investigațiile efectuate de către specialiștii în domeniu a infracțiunilor săvârșite cu participarea minorilor confirmă faptul că fiecare a treia infracțiune, din numărul celor studiate, este săvârșită de

minori sub influența negativă a persoanelor mature. Astfel, principalele cauze ale antrenării minorilor în activități criminale pot fi următoarele:

1. consumul abuziv de băuturi alcoolice și utilizarea drogurilor atât de către cei ce antrenează minorii în activități criminale, cât și de către cei antrenați;
2. instigarea din partea recidiviștilor și a persoanelor cu antecedente penale;
3. influența negativă din partea membrilor familiei minorului.

Cauzele enumerate pot genera antrenarea minorilor în infracțiuni atunci când există condițiile corespunzătoare ce creează o ambianță favorabilă săvârșirii crimei date. La acestea atribuim:

1. organizarea la un nivel necorespunzător a petrecerii timpului liber și ocupațiilor minorilor;
2. delincvența în activitatea educațională a minorilor în colectivele școlare și de muncă;
3. imperfecțiunile muncii organelor de drept în combaterea antrenării minorilor în activități criminale și antisociale.

După cum am menționat mai sus, beția și narcomania ocupă locuri de frunte în cauzalitatea delincvenței juvenile. Prin aceste noțiuni se înțelege folosirea alcoolului și stupefiantelor atât în cazuri aparte, cât și sistematic, fapt ce cauzează starea de ebrietate vizibilă. Practica confirmă destul de convingător faptul că excesul de băuturi spirtoase și de alte mijloace narcotice constituie un rău social, ce generează consecințe grave nemijlocite atât pentru delincvent, cât și pentru întreaga societate.

Analizând problema alcoolismului și narcomaniei, este important să menționăm, în primul rând, că acest rău duce inevitabil la deformarea personalității, și anume: la schimbări negative considerabile de statut, social-culturale, juridico-morale, intelectuale, volitiv-emotive și alte devieri de personalitate.

De altfel, este caracteristică răspândirea narcomaniei nu numai printre persoanele ce antrenează minorii în activități delictuale și antisociale, ci chiar și printre înșiși minorii antrenați în activități infracționale. Ultima împrejurare, la rândul ei, contribuie la săvârșirea crimelor premeditate.

Totodată, e important și un alt aspect. Studiarea practicii judiciare constată că cei care antrenează la nivelul pregătirii anume pentru comiterea crimei creează intenționat condiții pentru „contacte de ebrietate” cu adolescenții, cu alte cuvinte, de la acestea începe realizarea directă a intenției delictuoase.

După cum se știe, teoreticienii definesc în mod diferit rolul beției în geneza cauzelor și a circumstanțelor infracțiunilor. Unii autori afirmă că beția și alcoolismul nu constituie un motiv al criminalității, ci prezintă doar condiții favorabile, ce contribuie la menținerea și manifestarea ei. Alții împart crimele săvârșite în legătură cu consumul abuziv de alcool în două grupe:

- infracțiuni ce au fost săvârșite sub influența consumului de băuturi alcoolice și altor substanțe narcotice (huliganism, violuri, leziuni corporale etc.);
- infracțiuni a căror comitere e posibilă în legătură cu existența alcoolismului și narcomaniei (delicte cointerestate, săvârșite în scopul obținerii mijloacelor pentru folosirea lor la procurarea băuturilor alcoolice și a stupefiantelor, precum și antrenarea minorilor în beții, consum de narcotice ș.a.).

De altă părere este autoarea I.S. Leikina, considerând că beția în unele cazuri constituie o cauză nemijlocită a comiterii infracțiunii, iar în alte cazuri duce doar la săvârșirea crimei.

Conform opiniei autoarei S.S. Ostroumova, alcoolismul, beția constituie o condiție ce declanșează, asemeni unui catalizator, egoismul, comportamente antisociale, cu alte cuvinte, cauza infracțiunii, transpunând această cauză din posibilitate în realitate.

Un șir de autori consideră alcoolismul, narcomania una din cauzele principale ale criminalității. După cum presupunem, la antrenarea minorilor în activități delictuale și antisociale beția constituie, în majoritatea cazurilor, cauza săvârșirii crimei date și, mai rar, o condiție ce favorizează comiterea acesteia.

Practica confirmă că narcomania și alcoolismul exercită o influență deosebit de mare asupra delincvenței recidive. Acest fapt e specific și pentru infracțiunile ce țin de antrenarea minorilor în activități delictuale. E necesar să menționăm faptul că beția celor care antrenează și a celor antrenați în multe privințe se explică printr-o diferență neînsemnată de vârstă între ei. De obicei, instigatorii tineri în vârstă de 18-20 ani nu dispun de mijloace bănești pentru procurarea băuturilor alcoolice sau a altor stupefiante, ca de altfel și infractorii maturi. Această circumstanță determină într-o anumită măsură și scopul principal al infracțiunilor – obținerea mijloacelor necesare pentru consumul de substanțe sus-numite.

Majoritatea autorilor consideră că una din cauzele ce facilitează antrenarea minorilor în activități criminale și antisociale, în special narcomania, constă în lipsa unui control subordonat, unui scop bine determinat, la un nivel adecvat de organizare, a modului de petrecere a timpului liber, a relațiilor adolescenților, observați, surprinși de către organele de interne, părinți (sau persoane care îi înlocuiesc) în consumul de băuturi alcoolice și stupefiante, precum și organizarea insuficientă a activității de propagandă antinarcotică, în rândurile populației. Consecința a acestui fapt este creșterea natalității copiilor cu diferite devieri în dezvoltarea fizică și mintală.

Instigarea din partea recidiviștilor și persoanelor cu antecedente penale prezintă o altă cauză a criminalității minorilor. Termenul „a predispuce” e utilizat în sensul de săvârșire a acțiunilor orientate spre incitarea hotărârii de a săvârși infracțiunea, a sugera adolescenților o decizie fermă și înfăptuirea ei parțială sau totală de către instigator, cel puțin a pregătirii pentru infracțiune.

Instigarea nemijlocită a săvârșirii infracțiunii sau complicitatea se poate manifesta sub cele mai variate forme: convingere, rugămintă, amenințare, promisiuni de orice gen ș.a.

Provocarea comiterii nemijlocite a infracțiunii atinge un grad de pericol social mai înalt când executanții sunt minori. Aceasta se explică prin faptul că perioada minoră de viață este însoțită de un șir întreg de particularități specifice de vârstă. Vârsta adolescentină este deosebit de neomogenă și contradictorie, creșterea bruscă fizică și morală acutizează toate reacțiile la mediu. E mare dorința de a face bine, dar tot atât de neașteptate sunt pornirile negative, agresivitatea, tendința de a proceda contrar reglementărilor, îndeosebi dacă nu se anihilează, ori, invers, e ațâțată de o atitudine nefastă a maturilor.

Trebuie menționat în mod deosebit că un pericol social considerabil îl constituie instigarea din partea recidiviștilor și persoanelor cu antecedente penale. În acest caz se are în vedere nu numai o influență mai intensivă și mai periculoasă a recidiviștilor și persoanelor cu antecedente penale, incorrigibile, asupra comportării minorilor, ci și faptul că pentru asemenea persoane, în primul rând pentru recidiviști, „infracțiunile se repetă în virtutea obișnuinței”, totodată, pentru ei e specific tendința de a nu „lăsa urme”. Datele practicii de urmărire penală și judiciară adevăresc concludent faptul că multor infractori-recidiviști le este caracteristică orientarea generală negativă a personalității. Pentru recidiviști și pentru persoanele cu antecedente penale e caracteristică tendința spre violență, dominarea asupra celor mai slabi, îndeosebi a minorilor în scopul ademenirii lor pentru săvârșirea infracțiunilor sau implicarea în diverse forme de activitate antisocială. Precedentul judiciar adevărește faptul că sub influența recidiviștilor mulți minori infractori, pășind pe calea delincvenței la o vârstă precoce, după un anumit timp devin ei înșiși recidiviști. Statistica confirmă faptul că cu cât mai devreme adolescentul pășeste pe calea delincvenței, cu atât mai mici sunt speranțele de resocializare a lui, cu atât mai scurte sunt intervalele între acțiunile infracționale.

Pericolul sporit al influenței recidiviștilor și persoanelor cu antecedente penale, incorrigibile, constă în faptul că astfel de persoane își aleg, de obicei, minorii pentru săvârșirea nu numai a unei infracțiuni, ci și pentru a-i implica sau a-i predispuce spre săvârșirea sistematică a infracțiunilor de orice ordin. În special, mai bine de jumătate din adolescenții implicați sunt din familii vulnerabile, totodată, au fost educați și în familii de recidiviști, persoane cu antecedente penale, ce duc un mod de viață antisocial ș.a. De regulă, recidiviștii și persoanele cu antecedente penale înainte de a-i antrena pe minori îi pregătesc psihologic pentru activități delictuale. Conform datelor cercetării, în acest scop ei folosesc diferite modalități: consumarea băuturilor spirtoase – 65%; jocuri de noroc – 12%; constrângerea – 9% ș.a.

Esența familiei, rolul ei în societate este relevat în lucrările științifice ale multor autori din țară și de peste hotare. Familiei, grație naturii ei, îi este caracteristică funcția primară și, totodată, de foarte mare durată în educația copiilor. Anume în familie adolescenții asimilează calitățile inițiale și fundamentale ale persoanei, aici se formează intens poziția lor morală. Nu întâmplător A.S. Macarenko sublinia faptul că „onestitatea trebuie educată la vârsta cea mai fragedă”.

Desigur, educația se constituie din mai multe componente. Devenirea morală, dezvoltarea și desăvârșirea personalității se desfășoară pe parcursul asimilării treptate a idealurilor, principiilor și normelor moralei sociale, transunerii lor în convingeri personale. Un rol deosebit în acest proces îi revine educației în familie din copilărie și până la maturizare.

În concluzie, în vederea redresării situației se impune implementarea unor măsuri noi. Inițial, ar fi desfășurarea unei investigații științifice care ar scoate în evidență cauzele și condițiile ce generează criminalitatea juvenilă, în baza căreia să fie elaborată o nouă concepție națională de prevenire și combatere a acestui tip de devianță socială, strategie ce ar cuprinde măsuri la nivel național.

Bibliografie:

1. Gh. Munteanu, A. Balan, „Delincvența juvenilă: realitate socială, forme și metode de prevenire”, în *Materialele conferinței științifico practice internaționale*, 2004.
2. Э.Б. Мелникова, *Ювенальная юстиция. Проблемы уголовного права, уголовного процесса и криминологии*, Москва, Дело, 2000, с.18.
3. N. Mitrofan, V. Zdrenghea, T. Butoi, *Psihologie juridică*, Editura Șansa SRL, București, 1992, p.278.
4. Ș. Daneș, V. Papadopol, *Individualizarea juridică a pedepselor*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985, p.104.
5. I. Radu, *Psihologie socială*, Cluj-Napoca, Editura Exe SRL, 1995.
6. 6. Septimiu Chelcea, *Dicționar de psihologie socială*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981.